

ВЕЖБА „АКСАЛП 2018”

„Аксалп” је по много чему јединствен. То је вежба коју изводи швајцарско ратно ваздухопловство, а њен главни део јесте гађање из авионских топова мета које се налазе на надморској висини већој од 2.000 метара, и то бојевом муницијом. Вежбу могу да посматрају и цивили и ВИП гости са оближњих врхова, који се налазе на свега пар стотина метара од мета. Програм се традиционално завршава наступом акро-групе швајцарског РВ „Патрол свис”.

Љубитељи ваздухопловства знају да је „Аксалп” вежба коју швајцарско ратно ваздухопловство већ деценијама изводи у Алпима. Почети те манифестације сежу до Другог светског рата. Наиме, након серија инвазија нацистичке Немачке 1939. и 1940. године Швајцарска је била опкољена са свих страна. Главнокомандујући швајцарске војске генерал Хенри Гуисан увидео је озбиљност ситуације и у свом чувеном говору из јуна 1940. позвао швајцарски народ да се припреми за могућу немачку инвазију. Главни концепт одбране заснивао се на повлачењу у планинске регије Швајцарске и својеврсну герилску борбу са окупатором. Ради припреме војске и мобилисаног становништва одржан је већи број вежби у Алпима. На једној од њих, током лета 1942. године, генерал Гуисан, незадовољан прецизношћу авијације приликом дејства авио-бомбама, одлучио је да се ваздухопловство мора хитно боље припремити за пружање ваздушне подршке у планинама. Након те одлуке формиран је полигон „Аксалп-Ебенфлух” (Axalp-Ebenfluh) у Алпима, покрај планинског села Аксалп (Axalp), а недалеко од новоформираног војног аеродрома „Меиринген”. Само неколико месеци касније, октобра 1942. на том полигону одржана је и прва вежба с бојевим гађањем на планинском терену, познатија као „Аксалп Флигершиизн” (Axalp Fliegerschiessen).

Када се Други светски рат завршио, традиција је настављена и сваког октобра одржава се вежба. Клипне авионе „месершмит Бф-109 Е3” и Д-3800 (лицензно произведени у

СПЕКТАКЛ АЛПСКИХ В

„Моране-Саулниер М.С.406”) полако су замењивали после-ратни млазњаци „вампајер” (de Havilland Vampire), „венон” (de Havilland Venom), „хантер” (Hokker Hunter), а касније и „мираж III” (Dassault Mirage III).

Између аеро-митинга и вежбе бојевог гађања

У кругу заљубљеника у војну авијацију „Аксалп” се данас сматра једним од најзанимљивијих догађаја отвореног типа. Та репутација је са правом заслужена, јер је по много чему „Аксалп” јединствен. Пре свега, реч је о вежби коју изводи

ИЗМЕЂУ ВРХОВА

швајцарско ратно ваздухопловство, а њен главни део јесте гађање из авионских топова мета које се налазе на надморској висини већој од 2.000 метара. И то бојевом муницијом. Јединствено је да ту вежбу могу посматрати и цивили и ВИП гости са оближњих врхова, који се налазе на свега пар стотина метара од мета. Процењује се да током два дана, колико вежба траје, око 10.000 људи посети полигон „Аксалп“, од чега и велики број странаца.

Међутим, то није само увежбавање јуришних дејстава и гађање мета на земљи. Током два сата програма (идентична оба дана), швајцарско РВ приказује и оспособљеност за чување ваздушнoг простора, хеликоптерско спасавање у планина-

ма, гашење пожара, а програм се традиционално завршава наступом акро-групе швајцарског РВ „Патрол Свис“ (Patrouille Suisse). Све то „Аксалп“ чини догађајем који је нека врста хибрида између војне вежбе и аеро-митинга.

Успон до врха

До полигона се може стићи на два начина: хеликоптером или планинарењем. Први вид транспорта резервисан је за ВИП госте и понеког новинара, док свима осталим остаје опција планинарења.

Успон ка полигону „Аксалп“ почиње у месту Бриенц (Brienzen), које се налази на обали истоименог језера, одакле по-

Акро-група „Патрол свис“ у алпском окружењу

себни аутобуси возе посетиоце све до планинског места Аксалп на 1.560 метара надморске висине. Одатле је могуће искористити жичару, која води до висине од 1.950 метара, а то је уједно тачка одакле се пут наставља пешке. За савладавање преосталих 350 висинских метара по стрмом терену, колика је висинска разлика до врха Тшингел, потребно је нешто мање од два сата хода. Простор за посетиоце налази се дуж три узвишења око поменутог врха, одакле се пружа прелеп поглед на долину која је и главна позорница самог догађаја.

Иако све ово звучи компликовано, типично перфектна организација Швајцараца знатно олакшава долазак до локације. Све је организовано до детаља и готово да нема шансе да се неко изгуби на путу до полигона. Штавише, швајцарска војска је и на овако неприступачном терену обезбедила шаторе са храном и пићем за посетиоце. Храна, пиће, па чак и монтажни „тој тој“ тоалети доносе се до локације за публику помоћу војних хеликоптера. Већина ентузијаста на успон креће у 5.00 часова, по мраку, како би заузели добру позицију, али и посматрали јутарње увежбавање ваздухоплова, које је подједнако занимљиво као и главни догађај.

Богат програм

Званични програм почиње тачно у 14.00 часова изненадним појављивањем пара авиона Ф/A-18Ц „хорнет“ у долини и брзим прелетом у формацији уз избацивање ИЦ мамаца. Све се толико брзо дешава јер од тренутка појављивања авиона на почетку долине да њиховог „искакања“ преко врха Аксалп-хорн прође свега пет секунди. Од тада па наредна два сата креће спектакл између алпских врхова. Главни део програма јесте бојево гађање, где одељења авиона Ф/A-18Ц „хорнет“ (Hornet) и Ф-5Е/Ф „тајгер II“ (Tiger II), из својих топова кали-

Хеликоптер AC-532 „кугуар“ у стрмом пењању испуштаје комплетан ИЦ мамац за заштити од ИЦ самонавођених ракета

Хеликоптер „еурокоптер EC-635“ у конфигурацији за шрагање и спасавање

бра 20 милиметара гађају мете на земљи. Авиони се практично не виде и не чују до тренутка наглог искакање изнад околних врхова, након чега следи полупревртање и кратки топовски рафали из обрुшавања. Неколико секунди касније силуете се опет губе у алпском крајолику.

Програм је толико динамичан и брз да је тешко испратити који авион гађа коју мету. Дејства се понављају више пута, из различитих правца, по различитим метама и уз примену различитих маневара, а по ономе што се могло видети на овогодишњем „Аксалпу“, швајцарски пилоти су изузетно прецизни.

Дежурни пар ловаца „хорнет“ демонстрирао је и своју улогу у контроли ваздушног простора и то пресретањем авиона „цесна цитејшн“ (Cessna 560XL Citation) изнад полигона „Аксалп“. То је иначе болна тема за Швајцарце, јер годинама уназад ратно ваздухопловство обезбеђује дежурство само током радних сати. У пракси то значи да пар ловаца не дежура од 17 до 8 часова. Зато су фебруара 2014. године отети цивилни „боинг 767“ (Boeing 767) „Етиопијан ерлајнса“ (Ethiopian Airlines) до женевског аеродрома допртали француски и италијански дежурни ловци, јер швајцарски пилоти не дежурају ноћу. Током 2016. године враћено је дежурство викендима (и даље само радним сатима), а по речима коментатора на „Аксалпу“, иначе официра швајцарског РВ, од 2020. планира се враћање система дежурства 24/7.

ПЛАНИНСКА КЛИМА УСЛОВЉАВА ОДРЖАВАЊЕ ВЕЖБЕ

Од 1942. године до данас, „Аксалп“ плански није одржан само 2014. и то због великог аеромитинга „Ер 14“ (AIR 14), организованог поводом прославе 100 година швајцарског ратног ваздухопловства. Међутим, сурова алпска клима, у комбинацији са нестабилним јесењим временом, уноси огромну дозу неизвесности у одржавање саме вежбе. У протеклих 10 година „Аксалп“ је отказан чак три пута због изузетно лоших временских услова, и то углавном у последњем тренутку. Ове године наступ је првог дана био благо измењен због неповољног ветра, али је било и летења и гађања.

Хеликоптери у швајцарском РВ имају јако важну улогу, те је њихова демонстрација заузела значајно улогу током програма. И пре наступа посетиоци су од раних јутарњих часова могли да виде десетине летова хеликоптера „супер пума/кугуар“ и „еурокоптер ЕС635“, који су довозили ВИП госте, али и храну и пиће за велики број посетилаца. Посебно се издвојио атрактиван наступ посаде хеликоптера АС-532 „кугуар“ (Cougar), која је успела да извуче максимум из ове летелице, уз врло ефектну сцену испаливања читавог комплета ИЦ мамаца за непуне три секунде.

Завршни део програма више подсећа на мини аеромитинг. Током соло наступа пилот Ф/А-18 показао је како изгледа константно летење под великим нападним угловима, а визуелни ефекат додатно је употпунило стално формирање кондензационих облака на крилима и аеродинамичко цепање струјница, што је омогућило великом броју фотографа да направе несвакидашње фотографије. Швајцарски „пилатус ПЦ-21“ (Pilatus PC-21), који се иначе производи у фабрици у Стансу на свега тридесетак километара од полигона „Аксалп“, такође је имао атрактиван соло наступ.

„Аксалп“ се традиционално завршава наступом „Патрол суиса“, акро-групе швајцарског РВ која лети на авионима Ф-5Е „тајгер“. Ове године публику је симболично поздравила и велика формација од 12 авиона Ф-5 „тајгер“ – шест из састава акро-групе и шест формацијских борбених машина. Ловци Ф-5Е/Ф су на крају свог животног века. У активној служби су 40 година и швајцарско РВ дуже време планира њихове повлачење из наоружања. Међутим, до набавке нових ловаца, чији је датум неизвестан, „тајгери“ остају у наоружању, али према званичним информацијама „Аксалп 2018“ био је последња вежба на којој су они учествовали у бојевом гађању. То овогодишњи догађај чини донекле посебним јер се по свему судећи више неће чути грмљавина 20 милиметарских топова М39 изнад полигона „Аксалп-Ебенфлух“.

Димитрије ОСТОЈИЋ

Поглед на долину и полигон „Аксалп-Ебенфлух“ са врха Тшингел

